

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

25 päivänä toukokuuta 2016*

Ennakkoratkaisupyyntö — Oikeudellinen yhteistyö yksityisoikeudellisissa asioissa — Asetus (EY) N:o 44/2001 — Turvaamis- ja välitoimien tunnustaminen ja täytäntöönpano — Oikeusjärjestyksen perusteiden (ordre public) käsite

Asiassa C-559/14,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Augstākās tiesas Civillietu departaments (ylimmän asteen tuomioistuimen siviiliasioita käsittelevä osasto, Latvia) on esittänyt 15.10.2014 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 5.12.2014, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Rūdolfs Meroni

vastaan

Recoletos Limited,

Aivars Lembergsin,

Olafs Berķisin,

Igors Skoksin ja

Genādijs Ševcovsin

osallistuessa asian käsittelyyn,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja R. Silva de Lapuerta (esittelevä tuomari) sekä tuomarit A. Arabadjiev, J.-C. Bonichot, S. Rodin ja E. Regan,

julkisasiamies: J. Kokott,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Rūdolfs Meroni, edustajanaan advokāts D. Škutāns,

* Oikeudenkäyntikieli: latvia.

— Portugalin hallitus, asiamiehinään L. Inez Fernandes ja E. Pedrosa,
— Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään V. Kaye, avustajanaan barrister B. Kennelly,
— Euroopan komissio, asiamiehinään A. Sauka ja M. Wilderspin,
kuultuaan julkisasiamiehen 25.2.2016 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 (EYVL 2001, L 12, s. 1) 34 artiklan 1 alakohdan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa vastakkain ovat Rüdolfs Meroni ja Recoletos Limited ja jossa on kyseessä High Court of Justicen (England & Wales), Queen's Bench Divisionin (Commercial Court) (ylemmän oikeusasteen tuomioistuin (Englanti ja Wales), siviiliasiain osasto (kauppaoikeudellisia asioita käsittelevä jaosto), Yhdistynyt kuningaskunta) antaman, turvaamis- ja välitoimia koskevan päätöksen tunnustamista ja täytäntöönpanoa Latviassa koskeva hakemus.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Perusoikeuskirja

- 3 Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 47 artiklassa, jonka otsikko on ”Oikeus tehokkaiisiin oikeussuojakeinoihin ja puolueettomaan tuomioistuimeen”, määrätään seuraavaa:

”Jokaisella, jonka unionin oikeudessa taattuja oikeuksia ja vapauksia on loukattu, on oltava tässä artiklassa määrättyjen edellytysten mukaisesti käytettävissään tehokkaat oikeussuojakeinot tuomioistuimessa.

Jokaisella on oikeus kohtuullisen ajan kuluessa oikeudenmukaiseen ja julkiseen oikeudenkäyntiin riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa, joka on etukäteen laillisesti perustettu. Jokaisella on oltava mahdollisuus saada neuvoja ja antaa toisen henkilön puolustaa ja edustaa itseään.

– –”

- 4 Perusoikeuskirjan VII osastoon kuuluvan 51 artiklan, jonka otsikko on ”Perusoikeuskirjan tulkintaa ja soveltamista koskevat yleiset määräykset”, 1 kohdassa määrätään seuraavaa:

”Tämän perusoikeuskirjan määräykset koskevat unionin toimielimiä, elimiä ja laitoksia toissijaisuusperiaatteen mukaisesti sekä jäsenvaltioita ainoastaan silloin, kun viimeksi mainitut soveltavat unionin oikeutta. Tämän vuoksi ne kunnioittavat tämän perusoikeuskirjan mukaisia oikeuksia, noudattavat sen sisältämiä periaatteita ja edistävät niiden soveltamista kukin toimivaltansa mukaisesti.”

Asetus N:o 44/2001

5 Asetuksen N:o 44/2001 johdanto-osan 16–18 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(16) Keskinäinen luottamus lainkäyttöön edellyttää, että jäsenvaltiossa annettu tuomio tunnustetaan ilman erityistä menettelyä paitsi, jos riidan kohteena on kysymys tuomion tunnustamisesta.

(17) Tämä sama keskinäinen luottamus tekee oikeutetuksi sen, että menettely, jolla jäsenvaltiossa tunnustetaan täytäntöönpanokelpoiseksi toisessa jäsenvaltiossa annettu tuomio, on tehokas ja nopea. Tämän vuoksi tuomion täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisen olisi tapahduttava toimitettujen asiakirjojen muodollisen tarkastuksen jälkeen lähes ilman enempiä toimenpiteitä ja ilman mahdollisuutta, että tuomioistuin ottaa omasta aloitteestaan huomioon tämän asetuksen mukaisia täytäntöönpanon epäämisperusteita.

(18) Vastaajan oikeuksien huomioon ottaminen merkitsee kuitenkin sitä, että vastaajan on voitava hakea täytäntöönpanokelpoisuudesta annettuun päätökseen muutosta kontradiktorisessa menettelyssä, jos hän katsoo, että jokin täytäntöönpanon epäämisen perusteista täyttyy. Myös sillä, joka hakee tuomion julistamista täytäntöönpanokelpoiseksi, on oltava mahdollisuus hakea muutosta päätökseen, jolla hakemus tuomion julistamisesta täytäntöönpanokelpoiseksi on hylätty.”

6 Mainitun asetuksen 32 artiklassa säädetään, että ”tuomiolla” tarkoitetaan ”jokaista jäsenvaltion tuomioistuimen ratkaisua riippumatta siitä, kutsutaanko sitä tuomioksi, päätökseksi, täytäntöönpanomääräykseksi vai joksikin muuksi, samoin kuin tuomioistuimen virkamiehen oikeudenkäyntikuluja koskevaa päätöstä”.

7 Asetuksen N:o 44/2001 33 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltiossa annettu tuomio tunnustetaan muissa jäsenvaltioissa ilman eri menettelyä.

2. Jos kysymys tuomion tunnustamisesta sellaisenaan on riidan kohteena, voi jokainen, jonka etua tuomion tunnustaminen koskee, pyytää tämän luvun 2 ja 3 jaksossa tarkoitettussa menettelyssä vahvistettavaksi, että tuomio on tunnustettava.

3. Jos tuomioon vedotaan jäsenvaltiossa vireillä olevassa asiassa ja tuon asian ratkaisu riippuu siitä, onko tuomio tunnustettava, on asiaa käsittelevä tuomioistuin toimivaltainen ratkaisemaan tunnustamista koskevan kysymyksen.”

8 Mainitun asetuksen 34 artiklan 1 ja 2 alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Tuomiota ei tunnusteta, jos:

1) tunnustaminen on selkeästi vastoin sen jäsenvaltion oikeusjärjestyksen perusteita (ordre public), missä tunnustamista pyydetään;

2) tuomio on annettu poisjäänyttä vastaajaa vastaan eikä haastehakemusta tai vastaavaa asiakirjaa ole annettu tiedoksi vastaajalle niin hyvissä ajoin ja siten, että vastaaja olisi voinut valmistautua vastaamaan asiassa, paitsi jos vastaaja ei ole hakenut tuomioon muutosta, vaikka olisi voinut niin tehdä.”

- 9 Asetuksen N:o 44/2001 35 artiklan 2 ja 3 kohdan mukaan sen valtion tuomioistuin tai viranomainen, missä tunnustamista pyydetään, on sidottu niihin tosiseikkoihin, joihin tuomiojäsenvaltion tuomioistuin on perustanut toimivaltansa. Tuomiojäsenvaltion tuomioistuinten toimivaltaa ei saa tutkia. Tuomioistuimen toimivaltaa koskevat säännökset eivät kuulu 34 artiklan 1 alakohdassa tarkoitettuihin oikeusjärjestyksen perusteisiin.
- 10 Mainitun asetuksen 36 artiklassa säädetään, että ulkomaista tuomiota ei saa sen sisältämän asiaratkaisun osalta ottaa missään tapauksessa uudelleen tutkittavaksi.
- 11 Mainitun asetuksen 38 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:
- ”Jäsenvaltiossa annettu ja siellä täytäntöönpanokelpoinen tuomio on pantava täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa, kun tuomio asiaan osallisen hakemuksesta on siellä julistettu täytäntöönpanokelpoiseksi.”
- 12 Mainitun asetuksen 41 artiklassa säädetään seuraavaa:
- ”Tuomio julistetaan täytäntöönpanokelpoiseksi heti, kun – – muodollisuudet on täytetty – –. Asianosaisella, jota vastaan täytäntöönpanoa haetaan, ei menettelyn tässä vaiheessa ole oikeutta tulla kuulluksi.”
- 13 Asetuksen N:o 44/2001 42 artiklan 2 kohdassa säädetään seuraavaa:
- ”Päätös täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta on annettava tiedoksi sille osapuolelle, jota vastaan täytäntöönpanoa haetaan, ja päätökseen on liitettävä tuomio, jos sitä ei jo ole annettu tälle tiedoksi.”
- 14 Asetuksen 43 artiklassa säädetään seuraavaa:
- ”1. Kumpikin asianosainen voi hakea muutosta täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta koskevasta hakemuksesta annettuun päätökseen.
2. Muutosta on haettava liitteessä III mainitulta tuomioistuimelta.
3. Muutoksenhaku on käsiteltävä kontradiktorista oikeudenkäyntiä koskevien sääntöjen mukaisesti.
- –
5. Täytäntöönpanokelpoisuudesta annettua päätöstä koskeva muutoksenhaku on jätettävä tuomioistuimeen kuukauden sisällä päätöksen tiedoksiantamisesta. Jos sen asianosaisen kotipaikka, jota vastaan täytäntöönpanoa haetaan, on muussa jäsenvaltiossa kuin siinä, missä tuomio on julistettu täytäntöönpanokelpoiseksi, muutoksenhaku on kaksi kuukautta siitä päivästä, kun päätös on annettu tiedoksi hänelle joko henkilökohtaisesti tai toimitettu hänen kotiosoitteeseensa. Tätä määräaika ei voi pidentää välimatkan perusteella.”
- 15 Mainitun asetuksen 45 artiklassa säädetään seuraavaa:
- ”1. Tuomioistuin, jolta muutosta haetaan – –, voi evätä tuomion julistamisen täytäntöönpanokelpoiseksi tai kumota täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta tehdyn päätöksen ainoastaan jollakin 34 ja 35 artiklassa mainituista perusteista. – –
2. Ulkomaista tuomiota ei saa sen sisältämän asiaratkaisun osalta ottaa missään tapauksessa uudelleen tutkittavaksi.”

Latvian oikeus

- 16 Siviiliprosessilain (Civilprocesa likums) 138 §:ssä säädetään turvaamistoimista, joita ovat
- ”1) vastapuolen irtaimen omaisuuden ja rahavarojen takavarikointi
 - 2) kieltomääräyksen kirjaaminen asianomaisen irtaimen omaisuuden rekisteriin tai mihin tahansa muuhun julkiseen rekisteriin
 - 3) turvaamistoimea koskevan määräyksen kirjaaminen kiinteistörekisteriin tai alusrekisteriin
 - 4) aluksen vakuustakavarikointi
 - 5) vastapuolelle asetettava kieltö toteuttaa tiettyjä toimia
 - 6) kolmansien maksamien määrien, mukaan lukien rahavarat luottolaitoksissa ja muissa rahalaitoksissa, takavarikointi
 - 7) vireillä olevien täytäntöönpanotoimien lykkääminen (myös ulosottomiehelle asetettava kieltö siirtää rahaa tai omaisuutta täytäntöönpanovelalliselle tai muulle velalliselle taikka omaisuuden myynnin lykkääminen).”
- 17 Siviiliprosessilain 427 §:n 1 momentin 4 kohdassa säädetään seuraavaa:
- ”Muutoksenhakutuomioistuimen on valituksessa esitetyistä perusteluista riippumatta kumottava ensimmäisessä oikeusasteessa annettu tuomio ja palautettava asia uudelleen käsiteltäväksi ensimmäisessä oikeusasteessa, jos muutoksenhakutuomioistuin toteaa, että – – tuomiolla annetaan oikeuksia tai asetetaan velvollisuuksia henkilölle, jota ei ole haastettu asianosaiseksi asiassa.”
- 18 Mainitun lain 452 §:n 3 momentin 4 kohdassa säädetään seuraavaa:
- ”Joka tapauksessa kyseessä on menettelysäännöksen rikkominen, josta saattaa aiheutua se, että asiaa ei ratkaista asianmukaisesti, jos
- –
- tuomiolla annetaan oikeuksia tai asetetaan velvollisuuksia henkilölle, jota ei ole haastettu asianosaiseksi asiassa.”
- 19 Saman lain 633 §:ssä säädetään seuraavaa:
- ”(1) Henkilön, joka katsoo, että hänellä on takavarikoitua irtainta tai kiinteää omaisuutta tai sen osaa koskeva oikeus, on saatettava asia tuomioistuimen käsiteltäväksi tuomioistuinten toimivaltaa koskevien yleisten säännösten mukaisesti.
- (2) Vaatimus, joka koskee omaisuuden jättämistä takavarikon ulkopuolelle tai takavarikkoa koskevan merkinnän poistamista kiinteistörekisteristä, tai muut vastaavat vaatimukset on esitettävä velkojaa ja takavarikon toimeenpanijaa vastaan. Jos omaisuus on takavarikoitu rikostuomioon sisältyvän, omaisuuden menetettäväksi julistamista koskevan osan perusteella, tuomittu henkilö ja rahalaitos on kutsuttava vastaajiksi.
- (3) Jos omaisuus on jo myyty, vaatimus on esitettävä sitä henkilöä vastaan, jolle omaisuus on siirretty; jos tuomioistuin hyväksyy kiinteään omaisuuteen kohdistuvan vaatimuksen, omistusoikeuden siirtymistä ostajalle koskeva kiinteistörekisterimerkintä julistetaan pätemättömäksi.

--”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 20 Reoletosin ja muiden asianosaisten nostettua kanteen Aivars Lembergsia, Olafs Berkšisia, Igors Skoksia ja Genādijs Ševcovsia vastaan High Court of Justice (England & Wales), Queen’s Bench Division (Commercial Court) (ylemmän oikeusasteen tuomioistuin (Englanti ja Wales), siviiliasiaain osasto (kauppaoikeudellisia asioita käsittelevä jaosto), Yhdistynyt kuningaskunta) antoi 9.4.2013 turvaamis- ja välitoimia koskevan määräyksen. Tätä määräystä ei annettu tiedoksi kyseisille henkilöille.
- 21 Mainittu englantilainen tuomioistuin vahvisti 29.4.2013 antamallaan määräyksellä (jäljempänä riidanalainen määräys) mainittuja henkilöitä koskevat edellä mainitut toimenpiteet. Erityisesti Lembergsille kuuluvan omaisuuden takavarikko pysytettiin voimassa. Viimeksi mainittua ja muita asian vastaajia kiellettiin määräämästä heidän Latviaan sijoittautuneessa AS Ventbunkers -nimisessä yhtiössä omistamistaan osuuksista, käymästä niillä kauppaa tai alentamasta niiden arvoa, riippumatta siitä, omistavatko he tuon yhtiön osuudet suoraan tai välillisesti, tai määräämästä näiden osuuksien myynnistä saadusta voitosta tai tuloista, sekä määräämästä kaikista muista yhtiöistä tai muista yksiköistä, joiden kautta vastaajilla on pääsy Ventbunkersin osuuksiin. Lembergs omistaa vain yhden osakkeen mainitussa yhtiössä. Yelverton Investments BV -niminen yhtiö (jäljempänä Yelverton), jonka oikeuksien haltija Lembergs on ”tosiasiallisen edunsaajan” asemassa, omistaa noin 29 prosenttia Ventbunkersin osakepääomasta.
- 22 Riidanalaisessa määräyksessä on useita liitteitä, muun muassa siinä mainittujen yhtiöiden ja muiden yksiköiden organisaatiokaavio. Nämä viimeksi mainitut eivät olleet osapuolina riidanalaisen määräyksen antaneessa tuomioistuimessa käydyssä menettelyssä.
- 23 Riidanalaisessa määräyksessä todetaan, että Reoletos on vastuussa mainitun määräyksen tiedoksi antamisesta. Määräyksestä käy ilmi, että oikeus saattaa asia mainitun englantilaisen tuomioistuimen käsiteltäväksi ja riitauttaa sen määräämät toimenpiteet on kaikilla niillä henkilöillä, joille mainittu määräys on annettu tiedoksi. Määräys annettiin istunnossa, josta ilmoitettiin vastaajille, ja siinä täsmennettiin, että viimeksi mainituilla on oikeus vaatia tältä tuomioistuimelta riidanalaisen määräyksen muuttamista tai kumoamista.
- 24 Määräyksessä todetaan lisäksi seuraavaa:

”Vastaajien on seitsemän päivän kuluessa siitä, kun he ovat vastaanottaneet jäljennöksen tästä määräyksestä --, toteutettava kaikki toimenpiteet, joiden voidaan kohtuudella katsoa olevan niiden vallassa, estääkseen tässä määräyksessä lueteltujen yhtiöiden johtokuntien jäseniä millä tahansa tavalla määräämästä mainittujen yhtiöiden [Ventbunkersissa] omistamista osuuksista, käymästä kauppaa niillä tai alentamasta niiden arvoa. Tällaisiin toimiin, joiden voidaan kohtuudella katsoa olevan niiden vallassa, kuuluu muun muassa mutta ei ainoastaan se, että mainituille yhtiöille on välittömästi ilmoitettava niiden johtokuntien jäsenten välityksellä ja -- sikäli kuin se on niiden vallassa, kiellosta myydä näiden yhtiöiden [Ventbunkersissa] omistamia osuuksia, määrätä niistä tai alentaa niiden arvoa.

--

Tässä määräyksessä ei kielletä vastaajia määräämästä sellaisista omaisuuseristään, jotka eivät kuulu osuuksiin [Ventbunkersissa], käymästä niillä kauppaa tai alentamasta niiden arvoa.

Tässä määräyksessä ei kielletä käyttämästä osuuksia [Ventbunkersissa] tai määräämästä niistä tavanomaisten ja asianmukaisten kaupallisten toimien yhteydessä, mutta vastaajien on ensin ilmoitettava niistä kantajien laillisille edustajille.

--

Vastaja, joka on luonnollinen henkilö ja jota on määrätty olemaan toimimatta, on pidättäytyttävä toimimasta itse tai millään muullakaan tavalla. Hän ei saa toimia sellaisten muiden henkilöiden välityksellä, jotka toimivat hänen nimissään, hänen antamiensa ohjeiden mukaisesti tai hänen kehotuksestaan.

--

Tämän määräyksen vaikutukset kohdistuvat seuraaviin henkilöihin tämän tuomioistuimen tuomiovallan ulkopuolella sijaitsevassa maassa tai valtiossa:

a) vastaajat

b) kaikki ne henkilöt,

— jotka kuuluvat tämän tuomioistuimen toimivaltaan

— joille tämä määräys on annettu kirjallisesti tiedoksi tämän tuomioistuimen tuomiovallan piirissä sijaitsevalle asuin- tai työpaikalle, ja

— jotka voivat tämän tuomioistuimen tuomiovallan ulkopuolella toteuttaa sellaisia toimia tai laiminlyöntejä, joilla rikotaan tätä määrystä tai edesautetaan sen rikkomista, ja

c) kaikki muut henkilöt vain siltä osin kuin kyseisen maan tai valtion tuomioistuin on julistanut tämän määräyksen täytäntöönpanokelpoiseksi tai on pannut sen täytäntöön.”

25 Tämän jälkeen 3.5.2013 annettiin asetuksen N:o 44/2001 54 ja 58 artiklassa tarkoitettu todistus. Siinä todetaan, että riidanalaista määrystä on sovellettava Lembergsiin, Berķisiin, Skoksiin ja Ševcovsiin.

26 Reçoletos esitti Ventspils tiesalle (Ventspilsin alioikeus, Latvia) 28.6.2013 hakemuksen, jossa haettiin riidanalaisen määräyksen julistamista täytäntöönpanokelpoiseksi ja sen täytäntöönpanon turvaamista turvaamistoimin.

27 Alioikeus hyväksyi mainitun hakemuksen osittain samana päivänä. Hakemus hylättiin siltä osin kuin se koski riidanalaisen määräyksen täytäntöönpanon turvaamista.

28 Berķis, Skoks ja Ševcovs sekä Zürichiin (Sveitsi) sijoittautunut asianajaja Rūdolfs Meroni, joka on Lembergsin edustaja ja hänen takavarikoidun omaisuutensa varainhoitaja ja käyttää Lembergsin puolesta osuudenomistajan oikeuksia Ventbunkersissa sekä kuuluu Yelvertonin toimivaan johtoon, valittivat kyseisestä alioikeuden ratkaisusta Kurzemes apgabaltiesaan (Kurzemen alueellinen tuomioistuin, Latvia). Ratkaisun se osa, jossa hylättiin hakemus, joka koski riidanalaisen määräyksen täytäntöönpanon turvaamista, ei ollut valituksen kohteena.

29 Mainittu alueellinen tuomioistuin kumosi 8.10.2013 antamallaan ratkaisulla alioikeuden ratkaisun ja ratkaisi Reçoletosin hakemuksen asiakysymyksen osalta. Se totesi, että omaisuuden takavarikkoon asettamista koskeva määräys oli osittain täytäntöönpanokelpoinen Latviassa siltä osin kuin siinä kiellettiin Lembergsia määräämistä Ventbunkersissa olevista osuuksistaan, käymästä niillä kauppaa tai alentamasta niiden arvoa, riippumatta siitä, kuuluivatko ne hänelle suoraan vai välillisesti, sekä määräämistä muita henkilöitä toteuttamaan näitä toimenpiteitä. Kyseinen tuomioistuin katsoi, että Meronin väitteet, joiden mukaan riidanalaisella määräyksellä loukattiin sellaisten kolmansien henkilöiden intressejä, jotka eivät olleet osapuolina Yhdistyneessä kuningaskunnassa sijaitsevassa

tuomioistuimessa vireille pannussa menettelyssä, olivat perusteettomia. Valitusta käsittelevä tuomioistuin täsmensi tässä yhteydessä, että riidanalainen määräys koski vain Lembergia ja hänen omaisuutensa takavarikkoon asettamista.

- 30 Meroni teki viimeksi mainitusta ratkaisusta valituksen Augstākās tiesas Civillietu departamentsiin (ylimmän asteen tuomioistuimen siviiliasioita käsittelevä osasto) ja vaati, että mainittu ratkaisu kumotaan siltä osin kuin siinä todetaan, että riidanalainen määräys voidaan panna täytäntöön Latviassa Lembergia kohtaan.
- 31 Meroni toteaa valituksessaan, että hän kuuluu Ventbunkersin osuuksia omistavan Yelvertonin toimivaan johtoon ja käyttää Lembergin osuudenomistajan oikeuksia tässä yhtiössä. Meronin mukaan riidanalainen määräys estää käyttämästä Yelvertonin äänioikeutta Ventbunkersissa, jonka osakas se on. Lisäksi Meroni väittää, että riidanalaisen määräyksen tunnustaminen ja täytäntöönpano ovat vastoin asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 1 alakohdassa säädettyä oikeusjärjestyksen perusteita koskevaa poikkeusta, koska riidanalaisessa määräyksessä vahvistetuilla kielloilla loukataan sellaisten kolmansien varallisuusosoikeuksia, jotka eivät olleet osapuolina riidanalaisen määräyksen antaneessa tuomioistuimessa käydyssä menettelyssä.
- 32 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että kyseinen määräys koskee sekä Lembergia että kolmansia, kuten Yelvertonia ja muita henkilöitä, jotka eivät olleet osapuolia määräyksen antaneessa tuomioistuimessa käydyssä menettelyssä. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan on vaikea selvittää tosiseikkoja siitä, onko riidanalainen määräys annettu henkilöille, jotka eivät ole asianosaisina pääasiassa, ja muutoksenhakua koskevia asiakirjoja, jolleivät kantajat ja vastaaja itse esitä mainittuja asiakirjoja. Sen mukaan on näin ollen selvitettävä, sallitaanko unionin oikeudessa se, että turvaamistoimien määräämistä koskevassa menettelyssä on mahdollista rajoittaa sellaisten henkilöiden varallisuusosoikeuksia, jotka eivät ole asianosaisina pääasiassa, kunhan taataan, että kaikilla niillä henkilöillä, joihin turvaamistoimista tehty päätös vaikuttaa, on oikeus milloin tahansa vaatia tuomioistuimelta päätöksen muuttamista tai kumoamista silloin, kun päätöksen tiedoksi antaminen kyseisille henkilöille on jätetty kantajien tehtäväksi, jos sen jäsenvaltion tuomioistuimella, missä tunnustamista pyydetään, ei ole mahdollisuutta selvittää tiedoksiantoa koskevia tosiseikkoja.
- 33 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että jos henkilöllä ei ole asianosaisasemaa oikeudenkäyntimenettelyssä, hänellä ei ole myöskään mahdollisuutta ilmoittaa tuomioistuimelle näkemyksiään asiaa koskevista tosiseikoista ja oikeudellisista seikoista, mikä on oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin kuuluva olennainen seikka. Oikeudenkäynnin asianosaiselle on näet annettava tiedoksi sekä itse kanne että sitä tukeva asiakirja-aineisto. Asianosainen voi vastata vastapuolen väitteisiin vain, jos hän on tietoinen toisen osapuolen esittämistä asiakysymystä koskevista perusteluista. Kontradiktorista menettelyä ja oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevien periaatteiden noudattamisen turvaaminen on tässä yhteydessä tarpeen sekä siinä vaiheessa, kun tutkitaan itse asiakysymystä, että myös päätettäessä turvaamis- ja välitoimista.
- 34 Näissä olosuhteissa mainittu ylimmän asteen tuomioistuin päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Onko asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 1 alakohta tulkittava siten, että sellaisten henkilöiden, jotka eivät ole asianosaisina pääasiassa, oikeuksien loukkaamista voidaan pitää ulkomaisen tuomion tunnustamista koskevassa menettelyssä hyväksyttävänä perusteena asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 1 alakohtaan sisältyvän oikeusjärjestyksen perusteita koskevan säännöksen soveltamiselle ja ulkomaisen tuomion tunnustamisesta kieltäytymiselle siltä osin kuin se koskee henkilöitä, jotka eivät ole asianosaisina pääasiassa?
- 2) Jos edelliseen kysymykseen vastataan myöntävästi, onko perusoikeuskirjan 47 artiklaa tulkittava siten, että siinä tarkoitettun oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan periaatteen mukaan turvaamistoimien määräämistä koskevassa menettelyssä on mahdollista rajoittaa sellaisten

henkilöiden varallisuus oikeuksia, jotka eivät ole asianosaisina pääasiassa, kunhan taataan, että kaikilla niillä henkilöillä, joihin turvaamistoimista tehty päätös vaikuttaa, on oikeus milloin tahansa vaatia tuomioistuimelta päätöksen muuttamista tai kumoamista, kun päätöksen tiedoksi antaminen kyseisille henkilöille on jätetty kantajien tehtäväksi?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

- 35 Kansallinen tuomioistuin pyrkii kysymyksillään, joita on tutkittava yhdessä, pääasiallisesti selvittämään, onko asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 1 alakohtaa, luettuna perusoikeuskirjan 47 artiklan valossa, tulkittava siten, että pääasian olosuhteiden kaltaisissa olosuhteissa jäsenvaltion tuomioistuimen antaman määräyksen, joka on annettu kuulematta sitä ennen sellaisia kolmansia, joiden oikeuksiin määräys voi vaikuttaa, tunnustamisen ja täytäntöönpanon on katsottava olevan selkeästi vastoin sekä sen jäsenvaltion oikeusjärjestyksen perusteita (*ordre public*), missä tunnustamista pyydetään, että näissä säännöksissä tarkoitettua oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevaa oikeutta.
- 36 Näihin kysymyksiin vastaamiseksi on selvitettävä, onko se seikka, että Meronia ei ole kuultu kyseisessä englantilaisessa tuomioistuimessa ennen kuin viimeksi mainittu antoi riidanalaisen määräyksen, omiaan loukkaamaan sen valtion oikeusjärjestyksen perusteita, jonka tuomioistuimille on saatettu tämän määräyksen tunnustamista ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskeva hakemus.
- 37 On muistutettava, että riidanalaisella määräyksellä, jonka tunnustamista ja täytäntöönpanoa on haettu, kielletään väliaikaisesti määräämästä tietystä omaisuudesta ja sillä on tarkoitus estää se, että jokin osapuolista estää omaisuuden päättymisen myöhemmin velkojan haltuun. Mainittu määräys koskee siten myös sellaisia kolmansia, kuten pääasian kantajaa, joiden oikeudet liittyvät läheisesti mainittuun omaisuuteen.
- 38 Asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 1 alakohdassa ilmaistun oikeusjärjestyksen perusteiden käsitteestä on jo todettu 28.4.2009 annetun tuomion *Apostolides (C-420/07, EU:C:2009:271)* 55 kohdassa, että tätä säännöstä on tulkittava suppeasti, koska sillä rajoitetaan yhden asetuksella tavoitellun perustavanlaatuisen päämäärän toteuttamista ja siihen voidaan vedota ainoastaan poikkeustilanteissa.
- 39 Vaikka jäsenvaltiot voivat asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 1 alakohdassa säädetyn varauman perusteella lähtökohtaisesti vapaasti päättää kansallisten käsitystensä mukaisesti, mitä vaatimuksia niiden oikeusjärjestysten perusteista aiheutuu, tälle käsitteelle asetetaan rajat kyseisen asetuksen tulkinnalla (ks. tuomio 28.4.2009, *Apostolides, C-420/07, EU:C:2009:271*, 56 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 40 Vaikka unionin tuomioistuimen tehtävänä ei siis ole määrittää jäsenvaltion oikeusjärjestyksen perusteiden sisältöä, sen on kuitenkin valvottava, missä rajoissa jäsenvaltion tuomioistuin voi tähän käsitteeseen nojautuen olla tunnustamatta toisessa jäsenvaltiossa annettua tuomiota (ks. tuomio 28.4.2009, *Apostolides, C-420/07, EU:C:2009:271*, 57 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 41 Tässä yhteydessä on muistutettava, että koska asetuksen N:o 44/2001 36 artiklassa ja 45 artiklan 2 kohdassa kielletään ulkomaisen tuomion ottaminen uudelleen tutkittavaksi sen sisältämän asiaratkaisun osalta, niillä estetään se, että jäsenvaltion, jossa tunnustamista tai täytäntöönpanoa pyydetään, tuomioistuin kieltäytyisi tunnustamasta tai panemasta täytäntöön tuomiota pelkästään sillä perusteella, että tuomiojäsenvaltion tuomioistuimen soveltama oikeussääntö poikkeaa oikeussäännöstä, jota jäsenvaltion, jossa tunnustamista tai täytäntöönpanoa pyydetään, tuomioistuin olisi soveltanut, jos asia olisi saatettu sen ratkaistavaksi. Jäsenvaltion, jossa tunnustamista tai täytäntöönpanoa pyydetään, tuomioistuin ei voi myöskään tutkia, pitävätkö tuomiojäsenvaltion tuomioistuimen arvioinnit oikeudellisista seikoista ja tosiseikoista paikkansa (ks. tuomio 28.4.2009, *Apostolides, C-420/07, EU:C:2009:271*, 58 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 42 Asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 1 alakohdassa säädettyä, oikeusjärjestyksen perusteita koskevaa poikkeusta voidaan näin ollen soveltaa ainoastaan, jos toisessa jäsenvaltiossa annetun tuomion tunnustaminen tai täytäntöönpano olisi kestävämmällä tavalla ristiriidassa jäsenvaltion, jossa tunnustamista tai täytäntöönpanoa pyydetään, oikeusjärjestyksen kanssa sen vuoksi, että tällä tunnustamisella tai täytäntöönpanolla loukattaisiin jotakin perustavanlaatuisia periaatteita. Jotta noudatettaisiin kieltoa tutkia ulkomainen tuomio uudelleen sen sisältämän asiaratkaisun osalta, kyseessä on oltava sellaisen oikeussäännön ilmeinen rikkominen, jota pidetään jäsenvaltion, jossa tunnustamista tai täytäntöönpanoa pyydetään, oikeusjärjestyksessä olennaisen tärkeänä, tai sellaisen oikeuden ilmeinen loukkaaminen, jota pidetään tässä oikeusjärjestyksessä perustavanlaatuisena (ks. tuomio 28.4.2009, Apostolides, C-420/07, EU:C:2009:271, 59 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 43 Koska ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, onko perusoikeuskirjan 47 artiklalla vaikutusta asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 1 alakohdan tulkintaan riidanalaisen määräyksen tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevan hakemuksen yhteydessä, on muistutettava, että perusoikeuskirjan soveltamisala on jäsenvaltioiden toimenpiteiden osalta määritelty perusoikeuskirjan 51 artiklan 1 kohdassa, jonka mukaan perusoikeuskirjan määräykset koskevat jäsenvaltioita ainoastaan silloin, kun ne soveltavat unionin oikeutta (ks. tuomio 26.2.2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, 17 kohta).
- 44 Näin ollen kansallisen tuomioistuimen, joka soveltaa unionin oikeutta soveltamalla asetusta N:o 44/2001, toimenpiteiden on oltava perusoikeuskirjan 47 artiklan vaatimusten mukaisia; mainitun määräyksen mukaan jokaisella, jonka unionin oikeudessa taattuja oikeuksia ja vapauksia on loukattu, on oltava käytettävissään tehokkaat oikeussuojakeinot tuomioistuimessa.
- 45 Lisäksi unionin tuomioistuin on korostanut, että asetuksen N:o 44/2001 säännösten kaltaisia unionin oikeuden säännöksiä on tulkittava perusoikeuksien valossa, sillä nämä perusoikeudet ovat vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan erottamaton osa yleisiä oikeusperiaatteita, joiden noudattamista unionin tuomioistuin valvoo ja jotka sisältyvät nykyään perusoikeuskirjaan. Tältä osin kaikkien asetuksen N:o 44/2001 säännösten tarkoituksena on taata asetuksen tavoitteiden mukaisesti se, että tuomioistuinratkaisuihin johtavissa menettelyissä otetaan huomioon perusoikeuskirjan 47 artiklassa vahvistetut puolustautumisoikeudet (ks. tuomio 11.9.2014, A, C-112/13, EU:C:2014:2195, 51 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 46 Unionin tuomioistuin – tarkastellessaan erityisesti sitä, missä olosuhteissa sitä, että jäsenvaltion tuomioistuimen antama tuomio on annettu vastoin menettelyllisiä takeita, voidaan pitää perusteena kieltäytyä asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 1 alakohdan nojalla tunnustamasta tuomiota – on todennut, että mainitussa säännöksessä säädettyä oikeusjärjestyksen perusteita koskevaa säännöstä voidaan soveltaa ainoastaan, jos mainittu loukkaaminen merkitsisi sitä, että asianomaisen tuomion tunnustaminen jäsenvaltiossa, jossa tunnustamista pyydetään, johtaisi sellaisen oikeussäännön ilmeiseen rikkomiseen, joka on unionin – ja siten mainitun jäsenvaltion – oikeusjärjestyksessä olennaisen tärkeä (ks. tuomio 16.7.2015, Diageo Brands, C-681/13, EU:C:2015:471, 50 kohta).
- 47 Tältä osin on lisäksi todettava, että asetuksessa N:o 44/2001 säädetty tuomioiden tunnustamisen ja täytäntöönpanon järjestelmä perustuu keskinäiseen luottamukseen lainkäytössä unionissa. Tämän keskinäisen luottamuksen perusteella, jota jäsenvaltiot osoittavat toistensa oikeusjärjestelmille ja lainkäyttöelimille, voidaan katsoa, että tilanteessa, jossa kansallista oikeutta tai unionin oikeutta sovelletaan virheellisesti, yksityisille tarjotaan riittävät takeet kussakin jäsenvaltiossa käytössä olevalla muutoksenhakujärjestelmällä, jota on täydennetty SEUT 267 artiklassa määrätyllä ennakkoratkaisumenettelyllä (ks. tuomio 16.7.2015, Diageo Brands, C-681/13, EU:C:2015:471, 63 kohta).
- 48 Asetus N:o 44/2001 perustuu perustavanlaatuisen ajatukseen siitä, että yksityisten on lähtökohtaisesti käytettävä kaikki oikeussuojakeinot, jotka niillä tuomiojäsenvaltion lainsäädännön mukaan on käytettävissä. Lukuun ottamatta erityisiä olosuhteita, jotka tekevät tuomiojäsenvaltion

oikeussuojakeinojen käytön liian vaikeaksi tai mahdottomaksi, yksityisten on kyseisessä jäsenvaltiossa käytettävä kaikkia käytettävissä olevia oikeussuojakeinoja estääkseen oikeusjärjestyksen perusteiden loukkaamisen aiemmassa vaiheessa (ks. tuomio 16.7.2015, Diageo Brands, C-681/13, EU:C:2015:471, 64 kohta).

- 49 Pääasiassa ennakkoratkaisupyynnöstä käy ilmi, että riidanalaisella määräyksellä ei ole oikeusvaikutuksia kolmansia kohtaan ennen kuin heille on ilmoitettu siitä ja että kantajien, jotka aikovat vedota määräykseen, tehtävänä on huolehtia, että kyseinen määräys annetaan asianmukaisesti tiedoksi kolmansille, sekä osoittaa, että tiedoksi antaminen on todella tapahtunut. Lisäksi silloin, kun mainittu määräys on annettu tiedoksi sellaiselle kolmannelle, joka ei ollut osapuolena tuomiojäsenvaltion tuomioistuimessa käydyssä menettelyssä, tämä kolmas voi hakea tuossa tuomioistuimessa muutosta kyseiseen määräykseen ja vaatia sen muuttamista tai kumoamista.
- 50 Tällainen tehokkaita oikeussuojakeinoja koskeva järjestelmä ilmentää 2.4.2009 annetussa tuomiossa Gambazzi (C-394/07, EU:C:2009:219, 42 ja 44 kohta) asetettuja vaatimuksia sellaisten menettelyllisten takeiden osalta, joilla jokaiselle kolmannelle, jota asia koskee, varmistetaan tosiasiallinen mahdollisuus riitauttaa tuomiojäsenvaltion tuomioistuimen toteuttama toimenpide. Tästä seuraa, ettei voida katsoa, että mainitulla järjestelmällä rikotaan perusoikeuskirjan 47 artiklaa.
- 51 Lisäksi on muistutettava, että 23.4.2009 annetussa tuomiossa Draka NK Cables ym. (C-167/08, EU:C:2009:263, 31 kohta) on todettu, että velallisen velkoja ei voi hakea muutosta täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevan hakemuksen johdosta annettuun päätökseen, jos se ei ole osallistunut muodollisesti asianosaisena siihen oikeudenkäyntimenettelyyn, jossa velallisen jokin toinen velkoja on hakenut kyseistä täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista.
- 52 Jos näet sen jäsenvaltion, jossa tunnustamista tai täytäntöönpanoa pyydetään, tuomioistuin voisi arvioida, onko kolmannelle, joka ei ollut osapuolena tuomiojäsenvaltion tuomioistuimessa käydyssä menettelyssä, mahdollisesti oikeuksia, joihin tämä vetoaa ulkomaisen tuomion tunnustamista tai täytäntöönpanoa vastaan, kyseinen tuomioistuin voisi joutua tutkimaan mainitun tuomion asiaratkaisun.
- 53 Tästä seuraa, että Meronin ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa esittämät väitteet voisivat johtaa siihen, että mainitun tuomioistuimen olisi suoritettava tutkinta, joka olisi selvästi vastoin asetuksen N:o 44/2001 36 artiklaa ja 45 artiklan 2 kohtaa, joiden mukaan ulkomaista tuomiota ei saa sen sisältämän asiaratkaisun osalta ottaa missään tapauksessa uudelleen tutkittavaksi.
- 54 Kaiken edellä esitetyn perusteella ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava, että asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 1 alakohtaa, luettuna perusoikeuskirjan 47 artiklan valossa, on tulkittava siten, että pääasian kaltaisissa olosuhteissa jäsenvaltion tuomioistuimen antaman määräyksen, joka on annettu kuulematta sitä ennen sellaisia kolmansia, joiden oikeuksiin määräys voi vaikuttaa, tunnustamisen ja täytäntöönpanon ei ole katsottava olevan selkeästi vastoin sen jäsenvaltion oikeusjärjestyksen perusteita (ordre public), missä tunnustamista pyydetään, eikä näissä säännöksissä tarkoitettua oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevaa oikeutta, koska mainittujen kolmansien on mahdollista puolustaa oikeuksiaan tässä tuomioistuimessa.

Oikeudenkäyntikulut

- 55 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 34 artiklan 1 alakohtaa, luettuna Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklan valossa, on tulkittava siten, että pääasian kaltaisissa olosuhteissa jäsenvaltion tuomioistuimen antaman määräyksen, joka on annettu kuulematta sitä ennen sellaisia kolmansia, joiden oikeuksiin määräys voi vaikuttaa, tunnustamisen ja täytäntöönpanon ei ole katsottava olevan selkeästi vastoin sen jäsenvaltion oikeusjärjestyksen perusteita (ordre public), missä tunnustamista pyydetään, eikä näissä säännöksissä tarkoitettua oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevaa oikeutta, koska mainittujen kolmansien on mahdollista puolustaa oikeuksiaan tässä tuomioistuimessa.

Allekirjoitukset